

Ds Oane Reitsma

tekst: Exodus 19

(tweede lezing: Johannes 14, 1-14)

*Gemeente van de Levende God*

Bijna alle religie kennen een vorm van priesterschap. Priesters zijn uitgezonderd van het volk en staan – in tegenstelling tot leken – in rechtstreeks contact met de godheid. Priesters zijn vaak het kanaal van die godheid naar het volk toe en ook omgekeerd. Zij hebben een bemiddelende functie.

Een religie die geen bemiddelend priesterschap kent, is het rabbijnse jodendom, dat is de meest verbreide vorm van het jodendom vandaag de dag. Rabbijnen hebben geen sacramenteel-rituele functie zoals geestelijken in andere religies die hebben, maar zij zijn vooral geleerden: kenners van de Tora. De redenering erachter is dat gelovigen zelf met God kunnen en mogen communiceren. Daar is geen bemiddeling voor nodig. Wel veel inzet, die dan ook van de individuele gelovigen wordt gevraagd.

De kerken van de Reformatie maakten met hun nadruk op het 'priesterschap aller gelovigen' een soortgelijke beweging. Soms is het beeld dat de Reformatie het priesterschap van de katholieke kerk afschafte, en daarvoor in de plaats dominees, ouderlingen en diakenen aanstelde, maar eigenlijk werd het priesterschap niet zozeer *afgeschaft* als wel verbreed: door met Gods Woord om te gaan kan iedere gelovige, heel het volk (de gemeente), zelf met God verkeren en heeft daar geen Latijnsprekende priester als bemiddelaar voor nodig. De gemeenschap is de kerk, zo was de gedachten, en niet de priesterlijke hiërarchie.

Over hoe dat in het christendom verder ging zeg ik straks, bij de inleiding van het Evangelie nog kort iets.

Eén van de pijlers waarop het rabbijnse jodendom zich heeft ontwikkeld, is het Bijbelverhaal van vandaag. Er is sprake van priesters – straks in de Tabernakel en later in de tempel hebben zij die bemiddelende rol, bijvoorbeeld in de offercultus, die het Tempeljodendom van de Bijbelse tijd dus wel degelijk kende. Hun rol wordt hier bij de Sinaï echter gebagatelliseerd. God wil spreken tot zijn gehele volk. Wél moet er afstand blijven – gezonde afstand die in iedere relatie nodig is: ieder moet zichzelf kunnen blijven. God in al zijn mysterie van het natuurgeweld, moet mysterie blijven, anders gaan mensen hem voor hun karretje spannen. En de mensen moeten ook zichzelf kunnen blijven en tot bloei kunnen komen in wie zijn zijn. Respect over en weer, zoals in iedere relatie. God blijft zichzelf in uiterste nabijheid bij de mensen (dat is wat het bij uitstek tekent) en is juist daarom een rots om aan vast te klampen of een vuur om aan te warmen en soms een niet-te-begrijpen vraag.

Maar er wordt wel een stap gezet in de relatie. En niet vrijblijvend. Niemand kan zich eraan onttrekken, aan deze Bevrijdende kracht, zo blijkt. Zij worden elkaars uitverkorenen, God en dit volk. Ieder in hun eigenheid en ieder in hun eigenaardigheid. En dan zijn we terug bij het thema: dicht bij God komen ligt in beginsel binnen ieders handbereik, [of beter: binnen handbereik van het volk als geheel] maar is niet makkelijk! Het vraagt veel inzet. In het huidige jodendom zien we dat aan al de verschillende interpretaties van het houden van de 613 geboden uit de Tora.

Ook in onze tijd ervaren mensen soms meer en meer moeite om dichtbij God te komen. Ik vergelijk het maar met het verhaal van vandaag. Soms moet je even de ruimte er rust zoeken – als die er is! – om weer bij de bron van je leven te komen. Alles wat tijdens de levensreis aan je is gaan kleven weer eens een keertje afwassen en opschonen. 'Heiligen' heet dat in dit verhaal, 'verootmoedigen' heette dat in onze oude liturgische traditie. En ze moeten niet te dichtbij komen, want om iemand goed te zien, moet je soms een stapje achteruit doen.

Maar iets wat te zien is, wordt eigenlijk al te concreet. Je hebt er snel een mening over. Het is mooi of lelijk en je kunt je ogen ervoor sluiten. Daarom kiest God er in zijn ondoorgrondelijke wijsheid voor om de

mensen aan te spreken via het gehoor: een veel primairder zintuig dan het gezicht: het werkt eerder (kinderen voor de geboorte kunnen al horen voordat ze iets kunnen zien) en aan het allerlaatste eind van het leven werkt het vaak het langst door (fluister die stervende maar iets in zijn oor), en – zoals een 20ste-eeuwse filosoof opmerkt – je kunt je oren niet sluiten zoals je je ogen wel kunt dichtdoen. In een visuele cultuur als de onze staan we er vaak niet bij stil hoe doordringender en dichter bij onze ziel het gehoor kan zijn ten opzichte van het gezicht.

Waarom openbaart God zich nu pas in de volheid van zijn mysterie? Misschien wel omdat als Hij het al in Egypte had gedaan, of juist straks in Kanaän, Hij teveel ‘van dit volk’ was geworden. Hun ‘bezit’. Van meet af aan wordt al duidelijk dat dat niet is wat hij is, een particulier godje. Hij laat zich zien hier in niemandsland en verbindt zich juist in *unheimisch* gebied aan zijn volk! In alle vrijheid. En dat volk moest bovendien eerst volwassen genoeg zijn voor deze relatie. Los van Farao en verlangen naar de vleespotten. En het lijkt of alle lammen, blinden, kreupelen en doven ineens geen gebreken meer hebben, nu de stem van de Sinaï af roept. Het héle volk trekt erheen.

God verbindt zich aan heel het volk. Niet aan Mozes alleen of aan de levieten, maar aan het volk. Dat wil zoveel zeggen als dat God het niet op een akkoordje gooit met één van ons individueel, en ook niet om mensen met een bepaalde waardigheid of hoedanigheid, maar dat hij bedacht is op de bevrijding van heel het volk, waar dat individu dan vervolgens inderdaad wel deel van is. Het volk als geheel wordt hier serieus genomen. Het is religieus mondig en verantwoordelijk geworden. Zo heeft omgekeerd ook het volk *als volk* toegang tot God. Niet zozeer als individu. Zoals de onze kleine menselijke gebeden ook altijd gedragen worden door het gebed van heel Gods volk door alle tijden en plaatsen heen.

Sterker nog: het lijkt dat Hij dit volk ook niet zozeer een bepaalde waarde geeft (priesterschap), als wel een taak en verplichting om een rol te hebben voor ‘de volken’, namelijk de bevrijdende kracht en liefde van God uit te stralen. En dat vraagt van hen toewijding. Tijd vrijmaken voor God, hem zoeken als je in de wildernis van de woestijn bent en hem in al zijn mysterieuze macht toelaten in je bestaan. Dan zál Hij er zijn.

Dit verhaal namelijk markeert het begin van het leven in het Beloofde Land. Hier wordt niet meer teruggekeken op knechting aan Farao. De schaduw is voorbij. Het volk wordt uitgenodigd zich aan de grote Bevrijder te verbinden. In vol vertrouwen. Het gaat om een duurzame verbintenis, een vertrouwen dat de grondslag vormt voor leven in het land van belofte dat wenkt. Daar ligt nu de roeping.

Hier op de Sinaï begint het verhaal van de toekomst.

*Amen.*

*Deze preek is gepubliceerd op <http://pgenschede.nl/preken>*

*Gelieve deze preek alleen voor persoonlijk gebruik aan te wenden, en niet zonder overleg met de auteur voor verdere publicatie of verkondigingsdoeleinden te gebruiken.*